

LIFFA AURÉL EMLÉKEZETE*

Liffa A. Korponán született 1872. június hó 10-én. Apja, Liffa Vilmos Korpona volt szabad királyi város főpénztárosa volt, édesanyja Cornides Aurélia a híres Cornides családból származott. Az elemi iskolát szülővárosában végezte el és gyakran emlékezett meg szép gyermekkoráról, különösen a szülői házat környező pompás kertről, melyben annyi vidám napot töltött. A középiskolát a selmebányai evangélikus líceumban látogatta. Ez a szerencsés körülmény volt döntő hatással további pályafutására. A Selmebányán látható és gyűjthető szép ásványok képe olyan mélyen vésődött a serdülő ifjú elméjébe, hogy már akkor végérvényesen úgy döntött, hogy az ásványok vizsgálatának fogja életét szentelni. 1891-ben a budapesti egyetemre iratkozott be, hogy a természettudományok szakokból középiskolai tanári oklevelet szerezzen. Az egyetemen olyan tudósok keze alá ke-

rült mint Than Károly, Lengyel Béla, Wartha Vince, Hantken Miksa, Szabó József, Krenner József, Eötvös Loránd.

Miután sokan voltak a testvérei, anyagiakban nem bővelkedett, de a fiatal kutatónak hóna alá nyúlt a nagy magyar mecénás, Semsey Andor, aki hosszabb időn át rendszeresen anyagilag támogatta. Mint hallgató egy állattani dolgozatával 300 forintos pályadíjat nyert. 1895-ben a Magyar Nemzeti Múzeum ásványtárában napidíjas gyakornok lett, és ettől kezdve teljesen a szakmájának élt. Közben eleget tett katonai kötelezettségének is és tartalékos vártüzérhadnagyként szerelt le. Utána mint az egyetem ásvány-közzettani intézetének tanársegédje, Krenner J. mellett megtanulta a gondos, lelkiismeretes tudományos kutatás módszereit is.

1900. június 16-án az Állami Földtani Intézet geológusának neveztetvén ki, ez intézet kötelékében aktív szolgálatban 36 esztendő töltött el, de nyugalomba vonulása után is állandóan az intézet egyik legszorgalmasabb tagja maradt és amíg testi ereje engedte, mindennap bejárt az intézetbe és folytatta tudományos munkáját.

1906-ban summa cum laude eredménnyel a budapesti egyetemen bölcsészdoktori oklevelet szerzett, 1909-ben egy év tartamára a heidelbergi egyetemre ment, hogy ismereteit növelje. Ennek lehetőségét megint Semsey A. bőkezűsége valósította meg. Wülfing, Goldschmidt és Pockels professzorok oldalán különösen a kristály-

* Előadta Mauritz Béla a Földt. Társulat 1957. XII. 4-i emlékülésén

tan és kristályoptika kutatásának szentelte munkásságát. Rövidebb időt töltött G r o t h professzor oldalán a müncheni egyetemen is.

Komoly tudományos eredmények alapján 1910-ben a műegyetem az elméleti kristálytanból és kristályoptikából magántanárrá képesítette.

Az első világháború megszakította tudományos munkásságát, előbb a szerb határon küzdött, résztvevett a Lovcsen ostromában, majd az olasz harctérre került. 1917-ben a kassai II. sz. cs. és kir. Bányafelügyelőséghez osztották be, a felvidéki ércbányák bányageológiai szakértői szolgálatra. E munkásságát a háború végéig folytatta és elérte a századosi rangfokozatot; a kardokkal díszített bronz- és ezüst signum laudis, Károly-csapatkereszt ékesítette a mellét.

Közben a Földtani Intézetben főgeológussá lépett elő. A Tanácsköztársaság áthelyezte a Magyar Nemzeti Múzeum ásványtárába, de rövid két hónap múlva visszakérült a Földtani Intézethez. 1921-ben főbányatanácsossá, 1922-ben c. ny. rk. tanárrá, 1934-ben földtani intézeti igazgatóvá nevezetett ki, 1935-ben nyugalmába vonult.

Kétszer nősült; első házasságából két fia született, akik közül az idősebb, Aurél kiváló sebészorvos lett, de már 1950-ben elhunyt, a fiatalabbik, László sz. főv. könyvtár-tiszt volt, jelenleg iparművész. Második feleségével a legnagyobb harmóniában 39 évet töltött el; e házasságából származó fia, Zoltán ugyancsak kiváló orvos.

Liffa A. 1956. október hó 23. napján hunyt el; 11 hónap múlva hű élettársa követte őt.

Mint a Földtani Intézet tagja Liffa A. eleinte agrogeológusként működött. Talajtani ismeretei kiegészítésére több hónapot töltött a magyaróvári gazdasági akadémián. Működési területe a Gerecse- és Pilishegység környékére terjedt ki. Esztergom, Dorog, Tokod, Tát, Leányvár, Csév, Kesztléc, Sárissáp, Tinnye, Perbál, majd Mány, Felső-Galla, Tata, Szöny környékét térképezte. Güll V. és Timkó I. kíséretében egy terjedelmesebb monográfiában az Ecsedi láp agrogeológiai viszonyait ismertette. Szíve azonban a hegyvidéki, főleg bányavidéki földtani kutatások felé vonzotta. Az 1909. évben e vágya teljesült és hozzáfogott a krassószörényi kontaktvonulat tanulmányozásához. Vaskő, Dognácska, Oravicabánya és Csiklova környékét kutatja. Majd V e n d l A. társaságában a kudzsiri és szebeni havasoknak szentel két esztendő. Kutatásainak eredményeit V e n d l A. felhasználta a Szebeni havasokról szóló monográfiájában.

A háború után működését a Tokaji hegység déli részének igen gondos és részletes megvizsgálására irányította. Gönc, Telkibánya, Hejce, Boldogkőváralja, Aranyosfürdő, Hollóháza, Pálháza, Abaujvár, Alsó-Kéked környéke voltak tanulmányainak céljai. Különös figyelmet fordított a kaolin és tűzálló agyag lelőhelyeinek és településviszonyainak ismertetésére; e tárgyról több értekezésében részletesen számol be.

Néhány év előtt még a külső munkában is tevékenyen résztvevő és pontos felvilágosítással szolgált a hazai perlitolőfordulásokról. Azóta a perlit egyik legfontosabb ásványos nyersanyagunk lett, melyet a nyugat nagy mértékben használ fel.

Egyik legértékesebb munkája majdnem 80 éves korában a Földtani Intézet Évkönyvében, 1953-ban jelent meg; Telkibánya környékének földtanáról és közzettanáról. E monográfia minden további kutatásnak az alapját fogja alkotni.

Úgy tudományos, mint gyakorlati szempontból maradánoó becsűek a kaolinról és tűzálló agyagokról szóló értekezései. Telkibánya, Hollóháza, Erdőbénye, Szegilong, Sima, Ond, Dubrinics, Nagymuzsaly kaolinölfordulásairól, valamint a borsodi Tapolca, Bélapátfalva, Bánk-Romhány, Felsőpetény, Zámoly, Csákvár és Városlőd tűzálló agyaglelőhelyeiről pontos földtani adatokat találunk a munkáiban.

Liffa A. mineralógusnak indult és az ásványtanhoz élete végéig hű maradt; a földtani kutatások közepette mindig vissza-visszatért szeretett ásványaihoz és kristályaihoz. Bölcsészdoktori értekezése a ceyloni krizoberill-kristályokról szolt, e munkában

a krizoberill-kristályok ikeralkotását tisztázta és az értekezés a legelőkelőbb külföldi folyóiratban is megjelent.

Midőn a hegyvidéki földtani kutatásokra tért át, akkor is az érteletani vizsgálatok mellett az értelepek ásványait ugyancsak gondos megfigyelés alá vette. Így a Börzsöny-hegység bányageológiai viszonyait Vigh Gy.-val együtt tanulmányozta. A krassószőrényi kontakt-vonulat bányaföldtani fölvétele alkalmával e bányahelyek ásványait is megvizsgálta. E m s z t K. társaságában részletesen leírta a csiklovabányai diopszidot. Foglalkozott a hazai piritek kristálytani viszonyaival; a korláti bazalt hólyagüregeiben keletkezett híres aragonitkristályokat igen beható vizsgálatnak vetette alá. E m s z t K.-nal együtt a tokodi széntelepen felfedezte a tschermigit nevű ásványt. A badacsonyi bazaltban ő találta meg legelőször a phillipsit-nevű zeolitásványt. T o k o d y L. társaságában a dél-ausztráliai atakamit kristálytani ismeretéhez szolgáltatott fontos adatokat. C s a j á g h y G. társaságában 10 évvel ezelőtt az ungvárit (klóropál) újabb előfordulását ismertette. A jászkarajenői Mira keserűvízforrás hidrogeológiai viszonyait tisztázta.

Társulatunkhoz a legbensőbb kötelékek fűzték. Számos előadást tartott, a választmánynak régóta tagja volt, majd 17 esztendőn át viselte az alelnöki tisztséget.

Egyénisége valóban szeretetre méltó volt. Soha senkinek nem ártott, mindenkivel szemben a legjobb indulattal viseltetett. Amilyen gondos és lelkiismeretes volt tudományos kutatásaiban, épp olyan alaposággal ítélte meg az embereket. Kartársai és barátai iránt rendkívül figyelmes volt; ahol csak tehette, mindenhol igyekezett nekik segítségükre lenni és szívességet tenni.

Egyházának hűséges híve volt, élénk részt vett az egyház életében és amíg ereje bírta, addig viselte a presbiteri tisztséget.

Emlékét mindig kegyelettel fogjuk őrizni.

Mauritz Béla

Liffa Aurél irodalmi munkássága

A Földtani Intézet 1901—1951 évi jelentéseiben közölt 34 hivatali jelentésen kívül:

A Földtani Intézet Évkönyvében megjelent — (Jahrbuch d. Ung. Geol. Inst.)

1. G ü l l y V. és T i m k ó I. társszerzőkkel közösen készült munka: Az Ecsedi-láp agrogeológiai viszonyai. XIV. 1906. 5. fasc. 255—300. — Über die agrogeologischen Verhältnisse des Ecsedi-láp. XIV. 1906. Bd. 5. 281—332.

2. Megjegyzések Staff: „Adatok a Gerecsehegység stratigraphiai és tektonikai viszonyaihoz” c. munkájának stratigraphiai részéhez. XVI. 1907. 3—18. — Bemerkungen zum stratigraphischen Teil der Arbeit Hans v. Staff: „Beiträge zur Stratigraphie und Tektonik des Gerecsegebirges”. XVI. 1907. 3—19.

3. Telkibánya környékének földtana és közettana. 1953. 3. facs 1—62. — Géologie et pétrographie des environs de Telkibánya. 1953. 3. fasc. 63—70.

A Földtani Intézet egyéb kiadványaiban (Andere Ausgaben d. Ung. Geol. Inst.)

4. Az Eperjes-Tokaji hegység geológiai felvételének eddigi eredményei s a felvétel ezidőszertini helyzete. Beszámoló a vitatésekről. 1943. 359—377.

5. A bányageológiai gyűjtemény. Vezető a m. kir. Földtani Intézet Múzeumában. 1909. — Montangeologische Sammlung. Führer durch das Museum der kgl. ung. Geol. Reichsanstalt. 1910. 252—292. A Földtani Közlönyben — (Mitteilungen d. Ung. Geol. Ges.)

6. Adatok a hazai pyrit kristálytani ismeretéhez. 38. 1908. 276—294. — Beiträge zur kristallographischen Kenntnis der ungarischen Pyrite. 38. 1908. 405—423.

7. A leleplezés ünnepe. 38. 1908. 513—526. — Die Enthüllung des Szabó-Denkmal. 38. 1908. 529—535.

8. Korláti aragonit. Jegyzőkönyv. 40. 1910. 412. — Aragonit aus dem Basaltbruche Korlát. Notiz. 40. 1910. 520.

9. Új phillipsit előfordulása Badacsonytomajon. 44. 1914. 80—87. — Ein neues Phillipsit-Vorkommen in Badacsonytomaj. 44. 1914. 175—189.

10. E m s z t K. társszerzővel együtt készült értekezés: Adatok a krassószőrényi bányavidék ásványainak kristálytani és chemiai ismeretéhez. 50. 1920. 21—33. — Beiträge zur kristallographischen und chemischen Kenntnis der Mineralien im krassószőrényi Montanbezirk. 50. 1920. 10—118.

11. E m s z t K. társszerzővel együtt készült értekezés: Tschermigit nevű ásvány előfordulása Tokodon, Esztergom megyében. 51—52. 1921—1922. 45—51. — Tschermigitvorkommen in Tokod, Comitat Esztergom. 51—52. 1921—1922. 105—107.

12. T o k o d y L. társszerzővel együtt készült értekezés: Adatok a délausztráliai atakamit kristálytani ismeretéhez. 58. 1929. 399—45. Német kivonat a 170. oldalon.

13. T o b o r f f y Z. v. választmányi tag emlékezete. 59. 1929. 8—12. — Gedenkrede über. Z. T o b o r f f y. 59. 1929. 88—91.

14. B e y s c h l a g F. Ob. 1936. 19—20. — Erinnerung an F. B e y s c h l a g. 66. 1936. 21.

15. C s a j á g h y G. társszerzővel együtt készült értekezés: Az ungvárit (klóropál) újabb előfordulása. 77. 1947. 38—43.

Egyéb helyen megjelent értekezések — (Übrige Mitteilungen)

16. Adatok a ceyloni chrysoberyll kristálytani ismeretéhez. Természettudományi Füzetek. 25. 1902. 311. — Beiträge zur krystallographischen Kenntnis des Chrysoberylls von Ceylon. Zeitschrift für Krystallographie. 36. 1902. 606—616.

17. Neues Aragonitvorkommen in Korlát, Comitat Nógrád. Zeitschrift f. Krystallographie. 47. 1910. 249—262.

18. Telkibánya ércelőfordulásának viszonyai. Bányászati és Kohászati Lapok. 158. 1925. 129.

19. Diopsid Csiklovabányáról. Akadémia. Matematikai és természettudományi Értesítő. 42. 1926. — Diopsid aus Csiklovabánya. Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. 1926.

20. T o k o d y L. társszerzővel együtt készült dolgozat: Beiträge zur krystallographischen Kenntnis des Atakamits aus Südastralien. Zentralblatt für Mineralogie. Abt. A. Stuttgart, 1926. 183.

21. A jászkarajenői „Mira” keserűvízű forrás hidrogeológiai ismertetése. — Über die hydrogeologischen Verhältnisse der Bitterwasserquelle „Mira” in Jászkarajenő. Hidrológiai Közlöny. 3. 1928.